

Pişme (ya da “Yanma”) Üzerine

Pişme oğusu odıyollıerın ve hattı bütün Hi-Fi endüstrısın en derfılı konusudur. Hi-Fi cihaz tüketicısının en büyük gelişiklini teşkil eder. Beklentıdn en yüksek olduğu anda sistem size en kötü yüzünü gösterecek. Bu yeni sonuçoğunuz karşı cinsten bılışmaya yataktan kalkıtıgınız halınlle gıtmek gibi bir şey. buluşmanın ilk anında karınızdakılın şoşkın bakışlarını görtünce de ona şöyle söylüyorsunuz: “İnan ben böyle kalımayoğadığım, yavaş yavaş düzeleceğim, ilk yüz saati geçsin, soğlarını toiraim, sonra yavaş yavaş tıg da olurum sen hiç merak etme, sadece biraz sabır lütten...”

Adnan Arduman
info@lnpanl.com.tr

Kendinizi yi bir müzik sistemi amaya karar verdiniz. İnternet uzun uzun araşımlar yapınlka işe başladınız. Hi-Fi konusunu yi bildiğne handığınız uzman kişilerin görtüğlerine başvurdunuz. İoumarate gırp ünler hakkında tartışmalara kaldıdınız, kısıadınara gıdıp çeşitli sistemleri kıyasladınız ve sonunda müzik zevkınız, dinleme odanız ve bıldığente en uygun sistemi aıp emınıza gıdirdiniz. Keşifli bir heyecan ve ozanle karışık bir teasıya yepyeni cihazları ambaalılarını ağıp seşipani üzerinde büyük bir fırlayla yer gıdirdiniz. Kulianmı klavyezarını da okuyarak kablo bağıtarlarını kusursuz olarak yaptıkdan sonra en sevdiğiniz albümlerden birini seşip dinleme kabılığunuzda kuruluğup “paşay” tuşuna basınız. Müzik gırlmaya başladı, asında burada şaşıtacak hiçbir şey yok ama yine de... bu sanlı daha önce dıkkanda fırladığınız ses gibi değil, yani biraz farklı. Bir tatsızlık var. Adını koymaya çalış yorunuz ama biraz zorlanıyorsunuz, asında kabolu emmek de istemiyorsunuz. Ses sanlı biraz daha

sık sık, tızer biraz daha parlek, müzik biraz daha sert, sesine derinliği daha önce duydığunuz gibi değil, ki boyulu, basarı kuru gibi, özelle sesile bir tatsızlık var, hamlık var.

Bir bakıma otomobil edeki rodalı benzer bir oğu müzik sistemini oluşturam ekipmanlar için de geçerlidir. Hi-Fi sistemleri odalı İngilizce literatürde “break in” ya da “burn in” deniyor ve Türkçede ise bunun karşılığı olarak odıyollı gıverende “yanma” sözünü kullanılmakta. Ben ise bu oğuya “pişme” demeyi daha anlamlı buluyorum çünkü “pişme” bir cihaz “ğığ” veya “ham” ses üretilir ve “pişikçe” “ezzele” olarak, buna karşık “yakma” fiili hep tatlıp emmeye özdendir. yanan seşer korutur, kıl olur ve yanmamış bir seşre de kimsenin kötü gözle bakığı gırdinmemiştir. Bu yüzden yazmam bundan sonraki kısımlarında ben izminize “pişme” tabirini kullanıcağım.

Pişme oğusu Odıyollıerın ve hattı bütün Hi-Fi endüstrısın en derfılı konusudur. Hi-Fi cihaz tüketicısın en büyük gelişiklini teşkil eder. Kendinize yeni bir cihaz veya sistem aldığınızda halınlle büyük beklentiler içinde olacaksınız, habıki giriş paragrafındaki senaryoda olduğu gibi ilk anda atadığınız nekes sistemden duvabıleceğiniz en kötü

ses olacak. Beklentinizin en yüksek olduğu anda sistem size en kötü yüzünü gösterecek, yeni tam gıacadığınız karşı cinsten bılışmaya yataktan kalkıtıgınız halınlle gıtmek gibi şey. buluşmanın ilk anında karınızdakılın şoşkın bakışlarını görtünce de ona şöyle söylüyorsunuz: “İnan ben böyle kalımayoğadığım, yavaş yavaş düzeleceğim, ilk yüz saati geçsin, seşarını toiraim, sonra yavaş yavaş tıg da olurum sen hiç merak etme, sadece biraz sabır lütten...”

Pişmenin bir sistemi ayrı sistemden pişmiş halıle aslında ses farklı gıceyle gıdınız gibidir. Bu durum sadece sistemi eniri kalımayıp sistemi oluşturam bütün ekipmanlar için de geçerlidir. Pişmiş bir ara kabolu ile ayrı, ara kablonun ambaalından yeni çıkmış örneğinin kıyaslaması çok dramatik farklar oluşturur ki kaboların pişme konusuna şüphıyle yaklaşan bir çok kişi bu kıyaslamalı dıneli karşısında seşkiri karım gızeyememişlerdir.

Pişme süresinin kendisi de o dıkkaya sanlı bir dđnemdir, bakarsınız sistem bir gün yi gırlmaya başlar, tamam arkı her seşer youluna gırdi diye dığınurken bir gün sonra ses tekrar dozuluur. Bu inş çıkışar pişme süresini tamamlanana kadar azaltarak devam eder. Pişme tabiri ki 300, seslin sonunda birden bire gırekelemez, sesleki gelişim inş çıkışı ve kademeli olur.

Bir müzik sistemindeki cihazları her birinin farklı pişme süresi, farklı pişme yöntemleri ve farklı duyarlılıkları vardır. İnanlar tek tek ele alarak açıklanmaya çalışcağım.

Hoparlörler:
Pişme oğusuna en şüpheli yaklaşımlar bile bağlı bir süre çalışıtıkan sonra hoparlörlerin seslerinde iyileşme olabileceğini kabulu ederler. Harakeli emenler vardır ve bunların emelik kazanması gerekir, emelik kazanma işe bol hareketle sağırları, yani uzun süre çalışıtarak. Ancak hoparlörlerin hareketli parçaları dışında da pişmesi gereken emenler vardır. er, diengör, iç crossover devrelerinde yer alan kapasitörler, erduktörler, diengör, iç kabolarımsa, vs.

Hoparlörlerin pişmesi zor, uzun ve sancılıdır. Farklı marka ve model hoparlörlerin pişme sürelerinde farklılıklar olabilir. Genellikle pişme süresinin başlarında bas sesler çok kuru ve hadimsiz çıkar, genel ses dengesi biraz doğru kayar ve seslerde bir incelik, serlik ve sıkıklık gözlenir. Kademeli olarak basları yerine oturduğıca ses gıvodelemler ve tırları. Hoparlörlerin pişmesi zordur çünkü bir CD gırlar gibi inş müzik dinlemeyen, gece gündüz 24 saat açık tutulması mümkün değildir. Müzik çalınmalı ve hatta eğer mümkünse pişme sırasında ses volümlü yüksek tutulmalıdır. Ev sabırlı ve komşuların müzikten mülahıfeli göz önünde tutulduğunda günlük pişme süresi en iyimser tahminle, 3-4 saatı aşmamalıdır. Hoparlörün tam pişme süresinin 300 saat olduğunu (ki bu 300 saat ortalamaya bir değerdir, pişme bu sürenin sonunda da azaltarak devam eder)ive günde ortalama 3 saat müzik dinlediğinizi varsayığıgımızda, ses yaklaşık üç ay sonra kendine gırmeye başlayacaktır.

CD Çalarlar:
CD çalarlar da pişmeden çok etkilenir. Pişme inş bir CD çaların sesi sert, kuru ve gıvodesiz çıkar. Sesin sertliği ve dramatik aralığı arızaları düzeye oturamaz. CD çalarlar pişmek nispetlen kolaydır, dınlamı pasırlı bir odanın bir serfonk ses veya bir caz “big band” albümü “bıpepi” konumunda 100-200 saat müziği dinlemektiriz aralıksız çalıştırılabilir (bu arada zaman zaman müziği dinlemenizde de hiçbir

Ampliler:
Eğer tek başına bir preampiyi pişirmek istiyorsanız, işiniz kolaydır; yaktar da tarifiyon yönteminde olduğu gibi CD çalar içinde bir CD’le birlikte çalıştırarak preampiyi açık tutup, güc ampislini kapatırsak daha pişme gırekelebilir. Enleğe ampliler ve güc ampislini için durum farklıdır; pişmeleri için hoparlörler gibi müziğin duvılecek seşilde çalıınması gerekir. Amplilerin de pişme süresi ortalama 300 saatir.

Pikaplar:
Pikaplar da pişmeden etkilenen kısımlar, kaleda ve sinyal lağıyan kablolardır. İğnenin matrisinin emelik kazanması gerekir. Pişmesini bir karamın sesi inçe, basarlı dığıdır ve gıvodesizdir. Pikap kolları da sadece pik gırlarak yaklaşık 100-150 saat içinde kademe olarak pişerler. İğne sonra geğiğinde ele basar emenler ya da pik değiştirmezek gırekeğinden otomatik bir yöntem uygulanması mümkündür değildir.

Kabolar:
Bir kablonun pişmeden etkilenmesi en zor anlaşılan, en zor açık karılabilen ve şüpheli ezarılardan en zor kabulu edenler (veya tamamen reddedilen) bir oğundur. Ancak ne liğitir ki bir müzik sistemi bılışmeden aslında pişmeden beki de en çok etkilenen ve pişikçe sesi en çok değişen yine kabolarıdır. Bütün bunlara rağmen bu konuyu inş derlemiyotamış bir kişinin bir kablonun sesinin gıalıtıca gızelelebiileceğine inanması da o dıkkaya zordur (doğrusu başlığıca ben de inanamamışım). Çığ bir kablo canaz, ki boyulu, dramatik aralığı değişik, deleyez, tız ve basarı yi tariflememiş çalar.

asteroit kuşağı

Kabloların pişmesi 300-500 saat gibi uzun bir zaman alır. Ara kablolar tıpkı CD çalar, ya da preampli gibi müzik dinlemeden de pişirilebilirler: CD çalar çıkışına bağlanan ara kablo güç amplisi açık olmaksızın CD çaların pişirilmesi yöntemi tekrarlanarak pişirilebilir. Hoparlör kablolarında bu yöntemi kullanmak maalesef mümkün değildir. Bu kabloların pişmesi için hoparlörler çalışmalı ve mutlaka müzik dinlenmelidir. Kablolarda pişme sonucu oluşan önemli farklar ve esasen pişme sürecinin oldukça sancılı ve uzun oluşu ortaya "Cable Cooker" (kablo pişirici) türünden pişmeyi daha hızlı gerçekleştiren cihazların çıkmasına da sebep oldu. Kablolarınızı (aynı anda birçok ara kablo, hoparlör ve güç kablosunu) bu cihaza bağlayıp ortalama 48 saat çalıştırıyorsunuz ve kablunuz pişme yolunda oldukça büyük bir mesafe katetmiş oluyor ama yine de tam pişme daha sonra kabloyu kendi sisteminize bağladıktan sonra belli bir süre daha müzikle dinleyerek gerçekleşiyor. Bu yöntemle toplam pişme süresini önemli ölçüde kısaltmış oluyorsunuz ve pişme döneminin en başında oluşması beklenen çığ seslerden de bir ölçüde kurtulmuş oluyorsunuz.

İyi müzik sistemleriyle müzik dinlemeyi kendine hobi edinmiş kişilerin (odyofiller) pişme olgusuyla dönem dönem karşı karşıya kalmaları kaçınılmazdır. Yeni alınan veya uzun süre bir kenarda çalışmadan beklemiş olan cihazlar pişme sürecinden geçmeden performanslarının doruğuna ulaşamazlar. Bunu iyi bilmek, tez canlılıktan kaçınmak ve sabırlı olmak muhtemel hayal kırıklıklarını önleyecektir. Sistemimiz yeni doğmuş bir çocuk gibi gelişir, olgunlaşır ve güzelleşir. Emek verdikçe, gelişimini yaşadıkça onu günden güne daha da çok severiz.

Bol müzikli günler dilerim.

KABLOLARDAKİ "PIŞME" NİN SIRRI...

Uzunca bir zaman kablolardaki pişme olgusunu merak ettim, anlamaya çalıştım. Bir kablonun içinden belli bir süre müzik sinyali geçtiği zaman ve buna bağlı belli bir elektron akımı oluştuğunda bu kablonun yapısında ne tür bir değişiklik olabilir? Son senelerde

"Kablo pişiricilerinden birisi: Audiodharma cablecooker 2.5"

ziyaret ettiğim Hi-Fi fuarlarında kablo üreticilerine hep bu aynı soruyu sordum ve kablolardaki pişme olayını bana açıklamalarını istedim. Ve sonunda beni tatmin eden, kolay anlayıp anlatabileceğim ve zerre kadar kuantum fizik bilgisi gerektirmeyen bir açıklamaya kavuştum. Merak edenler için bu bilgiyi olabildiğince anlaşılır bir şekilde paylaşmaya çalışacağım.

Pişme sürecinde değişiklik kablonun bakır ve/veya gümüş iletkeninde olmuyor, değişim kablonun iletken olmayan (dielektrik) ve iletkeni sarmalayan (teflon vb.) malzeme üzerinde gerçekleşiyor. İletkenin içinden elektron akımı başlayınca (ki bu büyük ölçüde iletkenin dış yüzeylerinde olur), bakır ya da gümüş iletkenin etrafında bulunan ve iletken olmayan kısım elektrostatik olarak şarj olmaya başlıyor. İletken olmayan bütün malzemenin tamamen şarj olup doyuma ulaşması belli bir süre alıyor, ki işte biz bu süreye pişme süresi diyoruz. Elektrostatik şarj işlemi tamamlandığında iletkenin içinden akan elektronların bir kısmı artık kendilerini dıştan sarmalayan malzemeyi şarj etmekle uğraşmayı bütün enerjilerini müzik sinyalini kablonun öbür ucuna en iyi ve en emin bir şekilde iletme için harcıyorlar. İşte kablo pişme olayı bundan ibaret. Yakın zamanlarda bir kablo üreticisi üzerine pil monte edilmiş kablolar üretmeye başladı: pilin tek görevi de yine bu iletken olmayan kısım üzerinde arzu edilen elektrostatik şarjı her an sağlamak ve kablonun performansının daha ilk günden iyi olmasını temin etmek.